

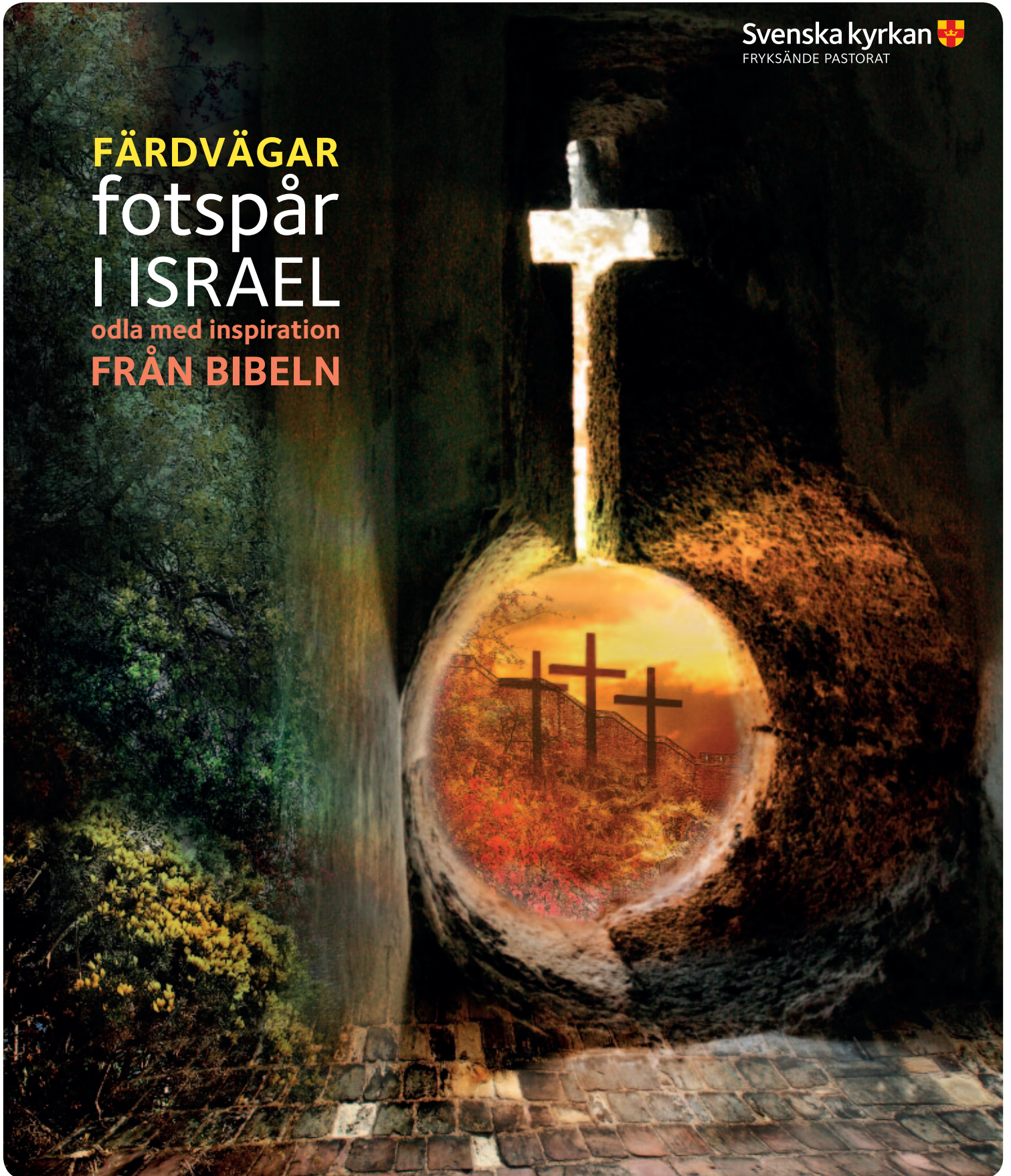
Årgång 33 nr 1 2022

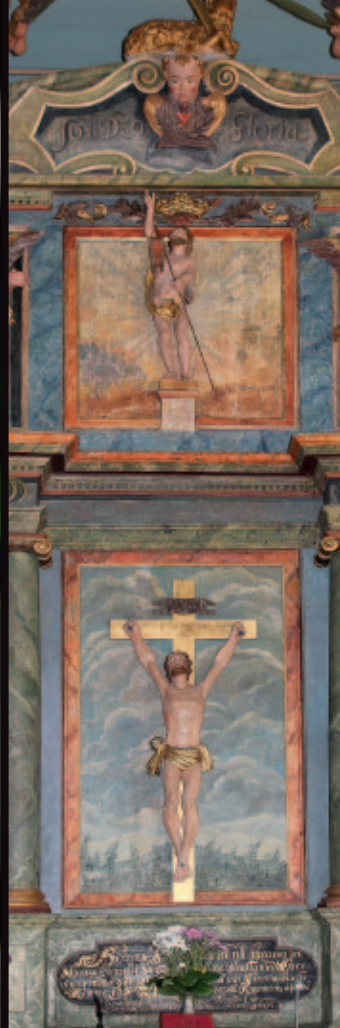
Siriklockan

Frysände pastorats kyrkblad

Svenska kyrkan
FRYSÄNDE PASTORAT

FÄRDVÄGAR
fotspår
I ISRAEL
odla med inspiration
FRÅN BIBELN

SIRIKLOCKAN nr 1 2022 Kyrkoblاد för Svenska kyrkan i Fryksände, Lekvattnet, Vitsand och Östmark
Box 52, 685 22 Torsby • info@fryksandepastorat.se • www.fryksandepastorat.se • Ansvarig utgivare: Johan Bonander
Layout: Birgitta Brorson • Bild omslag: Birgitta Brorson
Tryckt: Ramströms Tryckeri AB • Tryckt på klimatkompenserat papper • Upplaga: 4800

3 KYRKOHERDEN
har ordet	18 PÅSKCHEESECAKE
från köket
4 KYRKORÅDETS ORDFÖRANDE
har ordet	20 FASTEAKTIONEN 2022
ACT Svenska kyrkans
5 KRÖNIKA
av Anette Bodinger Larsson	22 VEM DÖMDE JESUS
till döden
6 SÅ GICK DET
i kyrkovalet	24 ETT SPRÅK
som inte talas
8 PÅSKBETRÄKTELSE
Jonas Bodinger Larsson	26 KRÖNIKA KERSTIN THUNBERG
gudstjänster i påsk
10 FÄRDVÄGAR
av Alf Brorson	28 ANSLAGSTAVLAN
smått o gott
12 FOTSPÅR
av Alf Brorson	29 PÅSKPYSSEL
ett alternativ till påskfjädrar
14 ODLA MED INSPIRATION
från Bibeln	30 NYFIKEN PÅ:
Eva Bonander
16 ÅRETS SOMMARBLOMMOR
i Fryksände pastorat	31 FAMILJESIDAN
Fryksände pastorat
	32 FRYKSÄNDE PASTORAT
kontaktuppgifter

Berg- och dalbana

De sista två åren har varit lite av en berg- och dalbana. Vi har pendlat mellan hopp och förtvivlan på så många olika vis. Presskonferenserna från Folkhälsomyndigheten, Anders Tegnell, olika löften och prognoser. I ett internationellt perspektiv har ändå vårt Sverige haft jämförelsevist milda åtgärder. I många andra länder var människor hänvisade till sina hem långa tider.

Den här ovissheten och i många fall rädslan som präglat vår tid har satt sina spår. Och sätter sina spår. Rädsla, oro och fruktan är tilliten och trons största fiender. Ty är vi fyllda av fruktan och oro krymper lätt vår förmåga att ta såväl hand om oss själva som våra nära och kära. Då aktiveras delar i oss som gärna vill se saker och ting lite svart-vitt. Vi vill då gärna ha enkla lösningar, starka ledare och klara besked. Det är bara det att komplexa situationer kräver komplexa lösningar och komplexa lösningar kräver en anda av hopp och tillit och breda perspektiv. Att vi således inte toppstyrs av vår rädsla. Och det är nu lättare sagt än gjort.

Rädsla kan ibland ta sig formen som när barnet ligger i sängen och ropar på mamma eller pappa att det bestämt är någon under sängen och så tänder föräldern ljuset och båda ser under sängen, nej titta, ingen här och barnet kan somna om, trygg i sak.

Vad är det som gör att så mycket i vår nyhetsrapportering rent generellt fokuserar på händelser och företeelser som sprider oro? Varför så mycket fokus på allt som är hemskt och förfelat? Samma sak med bokfloden såhär inför bokrean, varför är deckare så otroligt populära, böcker där det dödas i parti och minut, där alla människor är mer eller mindre lögnare och psykopater. Varför så jämförelsevis få böcker om vanliga hyggliga människor? Svaret är att de "goda böckerna" säljer sämre, likaså de "goda nyheterna". Konsumenten vill tydligen ha förströelse där trasiga och inte alltid snälla människor löper amok. Det motsvarar ett behov. Likaså dramatiska nyheter. Tänk om vi kunde problematisera detta fenomen på ett liknande vis vi uppmärksammar vad vi stoppar i oss i magen. Instinktivt vill vi gärna äta lösgodis, chips och läsk men hallå, vad blir det då av allt? Och det vet ju att det nej går inte i längden att göra så. Men på samma sätt är det faktiskt med vad vi konsumerar i form av kultur och våra nyhetsmedia. Vi präglas. Påverkas. Vi borde ha en större medvetenhet här. Efterfråga mer nyanser och mer djuplodade samtal.

Ibland kommer jag för mig att längta efter ett radioprogram Som Bertil Perrolfs *Skivor till kaffet* eller de lugna långa samtalen Lars Ulvenstam hade i sin serie *Nyfiken på*.

Idag är det så mycket gap och flabb och snabba puckar och jag saknar långsamheten, långsamhetens lov. För jag tänker att där, där har tilliten och tron sin bästa grogrund.

Då jag skriver denna text har vi just firat Kyndelsmässodagen i våra kyrkor där Hanna och Symeon är två personer i Lukasevangeliet som båda manifesterar tillit och hopp. De levde också i ett samhälle som präglades av sjukdom, överallt leprasjuka människor omkring dem, halta och lytta. Och landet var ockuperade av romarna, ja ett slags krigstillstånd. Och inga frysar fanns, ingen antibiotika, inga IVA avdelningar, inga ambulanser, inga elbilar och inte en enda ambulanshelikopter och de levde på, mitt i all sin otrygghet, tog den ena dagen efter den andra och de väntade. För de hade erfarenhet en känsla, en förnimmelse att de under sin levnad skulle få möta Messias, det hopp som den samtida judiska kommuniteten präglades av. Och så erfor Symeon plötsligt, då Maria och Josef kommer in med Jesusbarnet i templet att nu, nu minsann inföll löftet och han rusade glädjestrålade, nja kanske inte rusade utan snarare haltade sakta fram men hur glad som helst: "Åh äntligen, äntligen får jag se barnet, barnet som kommer med ljuset, med hoppet". Därav kyndelsmässodagens tema, uppenbarelseens ljus.

Kanske är det så att vi alla idag har en viktig utmaning, att söka hålla vår inre oro och osäkerhet i så strama tyglar att den inte konkurrerar ut vår tillit och vår tro. Men det kräver ett medvetet val för det är så lätt det att hejdlöst vräka i sig lösgodis istället för mat, frotera sig i ond bråd död och hemskheter istället för att ta del av goda nyheter. Vi måste med andra ord aktivt välja en inre attityd av tillit och tro. Det här valet underlättas av om jag som människa väljer att koppla upp mig, i bön, till källan, till Gud, ja till det plan i universum där oro och fruktan helt enkelt inte finns. Där finns bara ljus och glädje. Dimensionen vi människor har förmånen att kunna koppla upp oss mot, i bönen, i lovsången, i nattvarden, i gudstjänsten då vi nu alla är skapade till Guds avbild. Detta löfte och denna förmåga som har getts oss. Och det är stort. Välkommen också till våra gudstjänster, där vi kopplar vi upp oss tillsammans!

Johan Bonander, kyrkoherde

Tur eller...?

Nu kommer ljuset på allvar, dagarna blir längre och vi hör de fågelkvitter som så underbart påminner om den tid som ska komma. Snart kommer björkarna att skifta i gredelint och kung Bore släpper sitt tag om vår bygd.

Även pandemin ser ut att avta och nu börjar vi hoppas att vi kommer att få återgå till livet som det en gång var.

Tack gode Gud för detta! Och TACK till alla er som jobbat för att coronan ska ge vika, som ni har slitit! Och nu kommer våra kyrkor och verksamheter i pastoratet att så sakta öppna upp, körer får börja öva och framträda, gudstjänster kommer att hållas som vanligt och bröllop och dop slipper restriktioner, och alla som vill får ta avsked av sina nära och kära.

Kyrkoarbetet för oss förtroendevalda har tagit sin början och fyra år ligger framför oss. Jag ser fram emot ett gott samarbete som kommer att gagna pastoratets bästa, även om vi kanske får stöta och blöta och ta beslut som kanske blir obekväma, men tillsammans med den duktiga personalen som vi har i pastoratet, så ska vi nog nå fram till kloka beslut.

Så då till min rubrik – vad är tur och vad är en högre makt? Jag råkade ut för en ganska allvarlig incident under årets första skälvande dagar där, helt enkelt, mitt liv stod i fara. Många sa då vilken otrolig tur du hade. Men för mig var inte detta tur. Tur har man om man spelar på Lotto och vinner,

eller om du finner det du har letat efter länge, men när det gäller en allvarlig situation där livet står i fokus, då är det en högre makt som styr. En högre makt som håller sin hand över ett liv, någon som vill att man kan uträtta lite mer innan jordelivet är över. Jag känner en sådan ofattbar tacksamhet över livet och över den skyddande handen så att benämna detta med tur, vore allt för enkelt.

Jag har nästan varje kväll i mitt vuxna liv tackat för dagen när jag går till sängs och avslutat med orden – om Gud vill så ses vi imorgon! Och jag är lika tacksam varje morgon jag vaknar, redan där börjar ju dagen bra. Alternativt vore ju bra mycket sämre. Så njut av dagen och var glad att du finns ännu en dag. Och glöm aldrig bort att TACKA!

Vi befinner oss i fastan och då ska man ju avstå från saker för att på så sätt komma närmare Gud. Vet ni vad – bry er inte om det i år utan avstå från inget! Njut av ALLT! Vi har under två års tid fått avstå så mycket att jag tror vår Herre har överseende med detta i år.

Som vanligt visar jag några bilder på "Barbro Bernadotte" och katten "LiskJöns" dessa har som ni ser inte hörsammat mig, utan verkligen avstått från att vara aktiva och njuter av att vila.

Allt gott till er och glöm som sagt var inte att TACKA och njuta av den kommande våren!

Roger Ericsson, kyrkorådets ordförande

Anette Bodinger Larsson,
journalist, hobbykrukmakare
och prästfru är Siriklockans
krönikör.

Wienerschnitzlar och andra heliga kor

Text och foto: Anette Bodinger Larsson

Många av mina vänner nämner söndagsstek när vi pratar om maträtter vi minns. En del berättar nostalgiskt om konserverade halva persikor som serverades med vispad grädde. Andra får blänk i ögonvrån när samtalet glider in på savarin, sockerkaka indränkt i en burkig fruktcocktail som bland annat innehöll ett förhatligt illrött körsbär.

I min familj var det wienerschnitzel som gällde vid festliga tillfällen. Medan pappa bankade ut köttet enligt konstens alla regler förberedde mamma paneringen. Mormor, eller Oma, som vi barn kallade henne, hade drivit värdshus i unga år och ansvarade för kryddningen som bestod av enbart salt och peppar. Hennes uppgift var också att övervaka oss barn som mjölade, doppade och ströbröade så att det stod härliga till. Stekning i ganska mycket olja resulterade i saftiga schnitzlar med ett frasigt yttre. Både Oma och min far är borta sedan länge, men traditionen lever kvar. När släkten träffas är det med få undantag wienerschnitzel som står på menyn.

Minfält

För några år sedan gjorde jag ett facebookinlägg med bilder från en av släktens schnitzelbonanzor. Inte anade jag att det inlägget skulle bli i det närmaste viralt. Tändvätskan var något så simpelt som en krydda. Någon i flödet hade dristat sig till att påstå att citronpeppar i ströbrödet var ett måste när man lagade schnitzel. Och så var det i gång, kusiner som inte kommenterat mina inlägg på evigheter kastade sig in i tråden och fördömde citronpepparn, en avlägsen släkting använde till och med ord som "hädelse". Stackars Anna, som förslagit kryddan, hade ingen aning om vilket minfält hon trampat in i.

Det hela slutade med att jag fick skicka henne ett privat meddelande där jag bad om ursäkt för mina schnitzelkonserverativa släktingar.

Citatkamp

Händelsen fick mig att inse att det kan vila en helig ko där du minst anar det. Vissa är ju uppenbara, som att ta upp vargfrågan eller be om motti utan fläsk på en bjudning i norra Värmland. Andra samtalsämnen som de flesta undviker i sociala sammanhang är pengar och politik. Religiös tro verkar däremot vara allmänt villebråd. På ett mingel hamnade jag i samspråk med några ytligt bekanta som noterat att min äkta hälft är präst. Personen i fråga citerade Stanfordpsykologen Robert O Stevens och ansåg sig ha bevis för att jag i grunden är ateist. "Vi är båda ateister. Jag tror bara på en gud mindre än du. När du förstår varför du avfärdar alla andra möjliga gudar, kommer du att förstå varför jag avfärdar din", sade bekantingen med ett flin. "Jaha ja, eller så är det tvärtom", sa jag, och tackade tyst min prästman som gärna drar sitt favoritcitat av K G Hammar när tillfälle bjuds "Jag vet att jag tror och du tror att du vet" – "alltså är vi båda troende", lade jag till för att sätta lite knorr på samtalet. Här följde en stunds tystnad, sedan började vi prata om vädret.

Så gick det i kyrkovalet 2021

Söndagen den 19 september 2021 var det kyrkoval i Svenska kyrkan. I Fryksände pastorat var på valdagen 5798 personer röstberättigade. Av dessa röstade 1035 personer med ett valdeltagande på 17,85 %.

Röstfördelning efter kyrkovalet 2021 till kyrkofullmäktige i Fryksände pastorat			
NOMINERINGS-GRUPP	RÖSTETAL	%	MANDAT
Samlingslistan	637	64,3 %	16
Socialdemokraterna	290	29,3 %	7
Vänstern i Svenska kyrkan	63	6,4	2

Resultat av valet till kyrkofullmäktige, mandatperioden 2022-2025

Kyrkofullmäktige

Ordförande: AnnKatrín Uppvall

Samlingslistan

Ledamöter: Roger Ericsson, Inga-Britt Keck-Karlsson, Håkan Larsson, Berit Johansson, Torbjörn Jansson, AnnKatrín Uppvall, Thore Jonsson, Ingela Högfält, Rune Mattsson, Anette Bodinger Larsson, Maj-Lis Röjdin, Jan-Olof Olsson, Barbro Kyrk, Ingela Omberg, Inga-Greta Lindblom och Birgitta Sundberg.

Ersättare: Arnold Mattsson, Halvar Persson, Sören Isaksson, Marit Sandborgh Ludvigsson, Per-Arne Ludvigsson, Birgitta Olsson, Kjell Karlsson och 1 vakant.

Socialdemokraterna

Ledamöter: Jörgen Blomberg, Ann-Louise Brodén, Nils-Olof Stålhammar, Marianne Olsson, Adam Passin, Siri Sjögren och Jörgen Nilsson.

Ersättare: Lennart Uppvall, Berit Wadman, Peter Jonsson och Zenita Bäck.

Vänstern i Svenska kyrkan

Ledamöter: Bengt Berg +1 vakant.

Ersättare: 1 vakant.

Val av ordförande, ledamöter och ersättare i kyrkorådet, kyrkogårdsutskottet, arbetsutskottet och personal- och förhandlingsutskottet mandatperioden 2022-2025

Kyrkorådet

Ordförande: Roger Ericsson.

Ledamöter: Rune Mattsson, Torbjörn Jansson, Inga-Britt Keck-Karlsson, Berit Johansson, Ingela Högfält, AnnKatrín Uppvall, Håkan Larsson, Jörgen Blomberg, Marianne Olsson och Adam Passin.

Ersättare: Jan-Olof Olsson, Thore Jonsson, Anette Bodinger Larsson, Per-Arne Ludvigsson, Nils-Olof Stålhammar och Ann-Louise Brodén.

Kyrkogårdsutskottet

Ordförande: Inga-Britt Keck-Karlsson.

Ledamöter: Håkan Larsson, Torbjörn Jansson, Per-Arne Ludvigsson och Thore Jonsson.

Ersättare: Ingela Högfält, Jan-Olof Olsson och Nils-Olof Stålhammar.

Arbetsutskottet

Ordförande: Roger Ericsson.

Ledamöter: Berit Johansson, Inga-Britt Keck-Karlsson, Torbjörn Jansson och Jörgen Blomberg.

Ersättare: Ingela Högfält, Jan-Olof Olsson och Adam Passin.

Personal- och förhandlingsutskottet

Ordförande: Roger Ericsson.

Ledamöter: Rune Mattsson och Torbjörn Jansson.

Ersättare: AnnKatrín Uppvall.

Val av ordförande, ledamöter och ersättare i församlingsråden, mandatperioden 2022-2025

Fryksände

Ordförande: Torbjörn Jansson.

Ledamöter: Lauris Krastins, Ann-Marie Johansson, Håkan Larsson, Jörgen Blomberg, Maria Sigte Kjellberg och Rune Mattsson.

Ersättare: Gunnel Jansson, Hjärdís Sundberg, Jörgen Nilsson, Ann-Louise Brodén och Anette Bodinger Larsson.

Lekvattnet

Ordförande: Inga-Britt Keck-Karlsson.

Ledamöter: Mats Mattsson, Barbro Lundh, Kjell Karlsson, Yvonne Johansson, Ellen Keck och Jan-Olov Olsson.

Ersättare: Birgitta Sundberg, Lennart Johansson, Sören Isaksson och Britta Eriksson.

Vitsand

Ordförande: Thore Jonsson.

Ledamöter: Berit Johansson, Barbro Kyrk, Erik Strandberg, Inga-Greta Lindblom och Mattias Strandberg.

Ersättare: Arnold Mattsson, Birgitta Olsson, Roger Nilsson och Solveig Henriksson.

Östmark

Ordförande: Ingela Högfeldt.

Ledamöter: Roger Ericsson, Lennart Eriksson, Eva Larsson, Margit Sandborgh Ludvigsson, Hans Jonsson och Majlis Röjdin.

Ersättare: Johnny Augustsson, Ingela Omberg, Ros-Mari Einarsson och Halvar Persson.

Fryksände Pastorat söker kyrkogårdsarbetare

Inför årets säsong söker vi nya medarbetare till pastoratets kyrkogårdar. Arbetet är heltid men anställningen är tidsbegränsad under perioden början av maj till slutet av oktober.

Till arbetsuppgifterna hör gräsklippning, ogrärensning, plantering, häckklippning, gravgrävning, möta människor i sorg i samband med gravsättningar av urnor samt därutöver övriga förekommande arbeten på kyrkogården.

Har du förarbevis på grävmaskin kan även det vara en del av arbetet. Du kommer få utbildning på de maskiner som kräver det.

Arbetsuppgifterna är av fysisk natur där tunga lyft och arbete med handhållna maskiner förekommer, stora delar av arbetsdagen tillbringas utomhus. Ensamarbete kan förekomma.

Du som söker anställningen skall ha fyllt 18 år och ha ett intresse för grönytor och dess skötsel. Tjänsten kräver att du innehar B-körkort då vi åker bil mellan våra kyrkogårdar i olika team. BE-körkort är meriterande. Lön enligt Svenska kyrkans avtal.

Ring gärna om du har frågor angående tjänsten
Kyrkogårdsförvaltningen: 0560-272 25, 0560-272 07
Fackligt ombud Kommunal: Stig Norman
070-5957356

Skicka din ansökan samt CV senast 31 mars till:
Fryksände Pastorat ”Kyrkogårdsarbete säsong”
Box 52, 685 22 Torsby.
E-post: fryksande.pastorat@svenskakyrkan.se

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

DELA LIKA UNDER SAMMA HIMMEL

45 miljoner människor riskerar nu akut hungersnöd.* Swisha halva beloppet för något du köper.

*Källa: FN (nov 2021)

SWISHA
HALVA
MATKASSEN

SWISHA TILL
900 1223
svenskakyrkan.se/act

act
Svenska kyrkan

Påsk- betraktelse

Text: Jonas Bodinger Larsson Foto: Birgitta Brorson

Kvinnorna blev förskräckta och sänkte blicken mot marken, men männen sade till dem: "Varför söker ni den levande här bland de döda? Han är inte här, han har uppstått." Luk 24:5-6

Jag kan verkligen förstå att kvinnorna som besökte graven blev förskräckta när de upptäckte att Jesus kropp var borta. Dessutom fanns där två män som påstod att den döde hade uppstått. Det hör ju inte till vanligheterna, och vi skulle nog alla bli både ledsna och arga om graven vi tänkt besöka var tom. Kanske uppgrävd. Och hur skulle vi reagera om vi dessutom skulle få höra att vår nära vän som vi vet är död, plötsligt hade uppstått? Hur skulle vi ta emot ett sådant besked? Det ligger bortom vår förståelse. Uppståndelsen är ett under, död blir liv, sorg blir glädje och mörkret blir till ljus.

Ingen är där och ser när Jesus uppstår. Men frågan är om någon hade kunnat se uppståndelsen om de varit där? Det

är ett under, ett under som inte går att förklara och gick det att förklara då vore det ju inget under. Gud blev människa. Jesus gav oss tron på livet efter döden. Han blev pinad, korsfäst, död och begravnen. Trots allt detta blev han till liv igen, vi kan se det som en räddning för allt. I det mörkaste, mörkaste finns ett ljus som kan förändra allt. Den verklighet som vi nu lever i och som kan kännas mörk, tung och hopplös kan plötsligt bli till något annat.

För en tid sedan hamnade jag i ett samtal, ett samtal om vad vi gjort i våra liv som vi är stolta över och som vi tycker att vi lyckats med. Ganska snabbt, som en omedveten reflex svarade jag att det var allt det dåliga, allt som blev så fel. Vad

Jonas Bodinger Larsson

jag ville säga med detta, var alla stunder som har varit svåra men som jag har överlevt och som jag har tagit mig igenom, stora som små. Händelser som påverkat min framtid, mitt liv. Händelser som inträffat men som jag inte i någon större utsträckning reflekterat kring eller varit tacksam för att jag överlevde. Jobbiga händelser som i efterhand visade sig leda till något bra. Från död till liv.

Jesu uppståndelse sker i mörkret, mitt i natten. Den bottenar i nöd och lidande, i hela mänsklighetens nöd och lidande. Fast döden, förskräckelsen, har inte sista ordet.

Jag minns påsken 2019 då branden i den stora katedralen Notre Dame i Paris inträffade. Det kan kännas som att det var flera år sedan – så mycket som har hänt sedan dess. Men jag kommer mycket väl ihåg den chock, den sorg som många kände då.

Sedan kom jag att tänka på 2017, drygt en vecka före påsk, då det var terrordåd på Drottninggatan i Stockholm.

Påsken har alltid firats i en sårbar värld där mycket hemskt händer och människor dör. På det stora planet, men också på det personliga planet. I och med påsken kommer något nytt. Jesus uppståndelse får oss att inte glömma hoppet. Att

det finns möjligheter även där det verkar hopplöst. Vågar vi vara kvar i mörkret, vara kvar tills det ljusnar? Vågar vi möta rädslan och tomheten och samtidigt leva vidare i tillit?

Vi behöver våga se uppståndelsen mitt i livet, bejaka och lyssna på hopp och liv. Lite som 2017 i Stockholm när blommor täckte polisbilar och Sergels torg blev till en stor ljusmanifestation – kärleken segrar.

Eller som 2019 när brandmän slutligen kunde gå in i Notre Dame och det första de såg var det stora gyllene korset i katedralen som inte hade skadats av branden. De kunde nu, för första gången, tro att Notre Dame trots allt kommer att överleva den stora katastrofen.

Påskens budskap mitt i all världens mörker. Det finns hopp, i alla tider – till och med när du tror att allt är förstört, att hela livet ligger i spillror.

Gud blev människa, led som människa och dog för vår skull. Jesus bar våra misslyckanden, våra svagheter och vår vilshenhet. Han uppstod. Döden är besegrad, Kristus är uppstånden.

Kristus är uppstånden!

Ja, han är sannerligen uppstånden!

Färdvägar

Vy från Olivberget, Jerusalem

Text och foto: Alf Brorson

Det judiskt-kristna arvet är en införlivad del av vår historia, med dess kulturskapande värden. Att färdas genom Israel innebär därför inte bara att befinna sig i ett ständigt flöde av bibliska platser, utan också att i nutid höra en liten flicka på Tel Aviv flygplats ropa på sin pappa med ett hebreiskt ord vi känner från evangelierna, *Abba!*

Historien görs på många sätt närvarande, från vår kännedom om dagens situation i det tjugoförsta århundradet e. Kr. till vad vi vet om gammaltestamentliga tider. Levnadsförhållanden med av lager på lager uppbyggd kultur möter ens öga, med till namnet kända platser, och kyrkobyggnader uppförda till minne av händelser som gestaltats av evangelisterna Matteus, Markus, Lukas och Johannes.

Historisk dåtid kan i stundens upplevelse bli en nutida verklighet. Varje enskild del skapar en helhet som blir större än summan av dess delar. Fragment att foga samman är denna berättelses anafor.

Under rådande förhållanden kan Nasaret innebära trafikstockning i rusningstid, i Kana säljs vin och vid Genesarets sjö serveras fisk, i Betlehems julevangeliska omgivning tränger sig människor ned till krubban *in the Grotto*, och ute i vattnet vid Jordanflodens dopställe hörs ungdomar i vit klädnad.

I landskapets flödande ljus finns försummade bostadsområden intill höghus under uppbyggnad, och med traditionellt byggda städer på bergsryggar längre bort.

Israel är till landytan ett litet land, mindre än Småland, eller Västra Götaland om man så vill. Israel är därtill den enda demokratin i vår tid vad gäller dess grannar i Mellanöstern. En parlamentarisk, demokratisk republik.

Staten Israels befolkning uppgår till omkring nio miljoner, varav 75 procent är judar, 20 procent är araber, som liksom fem procent druser och andra minoritetsgrupper också är israeliska medborgare, och på Västbanken finns tre zoner: Under palestinsk myndighet, under israelisk säkerhetskontroll och palestinsk administration, eller under israelisk makt och myndighet. Sådan är verkligheten.

Judendomen är dominerande religion, med 70-procentig judisk majoritet, och med 13 procent muslimer och 7 procent kristna i minoritet, och man kan på Olivberget väckas i

Haifa

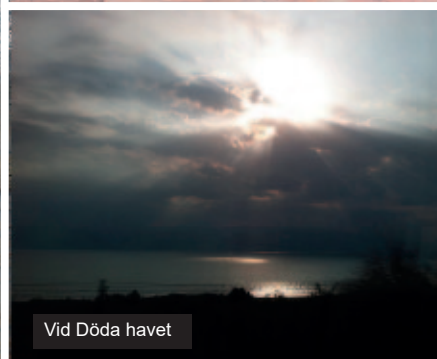
Knesset Menora vid det israeliska parlamentet i Jerusalem

Jordandalen

Cumran

Vid Döda havet

Västra muren, Klagomuren

gryningen av vad som är bönerop från en närbelägen moské.

En värmländsk hembygds klockor över bygden hörs inte här.

Israel är ett bergigt land med öknar och 200 kilometer kustlinje längs Medelhavet.

Uppe i norr ligger Haifa, med den största av landets tre viktigaste hamnar, och här finns även de hängande Baha'i-trädgårdarna på berget Karmel, ett av Unesco utsett världsarv liksom staden Akko norr därom med Tempelherreordens borg, vars historia går tillbaka till 1104.

Världsarv längre söderut i landet är Gamla staden i Jerusalem, med Klagomuren, eller Västra muren, Klippdomen med det allra heligaste, och landet Moria där Gud satte Abraham på prov (*Första Moseboken 22:1-19*) och där enligt Skriften det första templet byggdes av kung Salomo.

Ett fjärde israeliskt världsarv är Masada, som är en forntida judisk befästning på en klipplatå vid Döda havet.

Antika teatrar fanns i Caesarea, Jeriko och Jerusalem, men även i Beit She'an (antikens Scythopolis) i Jordandalen, en stor och ännu bevarad amfiteater, och man kan i evangelierna finna att Jesus tretton gånger använder ordet hycklare.

Det betyder skådespelare, *hupocritēs* på originalspråket, och Jesus använde det grekiska ordet i överförd, metaforisk bemärkelse.

Närmare 300 *kibutzim* ej att förglömma. Dessa kollektiva samhällens jordbruksprodukter och industriella verksamhet

utgör en betydande del av landets ekonomi, och mäktiga rader med palmer minner om ett land som flödar av mjölk och honung (*Andra Moseboken 3:8, 17*).

Honung framställs i Israel av dadlar, och alla palmer är dadelpalmer.

Nere vid Döda havet, jordens lägsta punkt 410 meter under havsytan, är i vår tid situationen den, att vattenytan ständigt sjunker undan, idag med en meter per år, vilket innebär slukhål i en allt bredare strandlinje.

Döda havets salthalt ligger på omkring 33 procent, vilket innebär att man inte går ned till stranden för att simma; man sätter sig ned och flyter. För andra är strandens botten välgörande, och man tvagar sig med dess sand.

Förutom Masada finns väster om Döda havet ytterligare två historiska platser, Qumran, där Dödahavsrullarna, de äldsta kända bibelhandskrifterna, hittades, och Ein Gedi, den oas där David skonade Saul i grottan (*Första Samuelsboken 24:1-23*).

Med vår ledsagare Yoram Gadots ord, en förunderlig plats att komma till i ökenlandskapet!

Slutligen i Jerusalem, Holocaust Museum.

Det finns en verklighet vi inte vill tänka oss, men som ändå finns, och på en vacker plats har med tyst värdighet all mänsklig grymhet förvandlats till en gripande minnesvård över det vi aldrig får glömma.

Fotspår

Genesarets sjö

Text och foto: Alf Brorson

Under kyrkoåret ingår i dess gudstjänster bibliska berättelser om händelser, människor och platser i det land som nu är Israel, och kyrkorummets altare kan framstå som bordet där Jesus instiftade nattvarden men också ses som krubban i Betlehem, Saligprisningarnas berg i Galileen eller Golgataklippan i Jerusalem. Symboler gestaltar verkliga ting, på samma sätt som verkliga ting återspeglas i symboler.

I Israel kan berget Tabors mäktiga resning vara Förklaringsberget, det forna Betesda, som ännu kan beses, var en badanläggning i Jerusalem där Jesus botade en förlamad man, och som det står skrivet i samtliga evangelier var Marias, Martas och Lasaros hem, dit Jesus ofta kom, beläget i Betania, mindre än tre kilometer från Jerusalem på Olivbergets östra sida.

Idag är Betania en införlivad del av det moderna Jerusalems stadsbild, och dess ursprungliga namn på hebreiska (och så även på svenska) har ändrats till *Elazaria*, eller på arabiska *al-Azariya*, Lasaros plats.

Färdvägar genom landet Israel innebär, för den som så vill och som någon har sagt, att komma till platser där det vardagliga en gång mötte det eviga. Varje sådan plats har sin autenticitet, och landskapet vid Genesarets sjö med dess omgivande höjder är en förkunnelse i sig.

Med dokumenterad kunskap och befriande distans, diskret kryddad med judisk humor, visar oss vår ledsagare Yoram vägar genom det land som Israel är.

Vi ser Kidrondalen i Jerusalem, och får veta mer om staden Magdala, i Kursi passerar vi trakten där Jesus enligt de tre synoptiska evangelierna drev ut demoner, vid Pater Noster sägs Han ha lärt sina lärjungar att be, och i öknen ned från Jerusalem finns en plats som minner om liknelsen med den barmhärtige samariern.

Alltestädes, en befintlighet med beständighet och förändringsförmåga, ett då, ett nu och ett sedan.

Kristenhetens kyrkor finns över hela världen, med den skillnaden att kyrkor i Israel kan stå på en evangelisk plats.

Bebådelsekyrkan i Nasaret minner om hur ärkeängeln Gabriel kom till jungfru Maria, i Tabgha finns Bispisningsundrets kyrka, i Betlehem (Palestina) Födelsekyrkan, i Getsemanes stilla trädgård Alla nationers kyrka, i Gamla staden i Jerusalem Heliga gravens kyrka, och med kyrkor till åminnelse på Saligprisningarnas berg och i Kafarnaum.

Kristna kyrkor i Israel är vanligtvis katolska kyrkor.

Jesus kom för att finna lärjungar längs stranden av Genesarets sjö, eller Galileiska sjön, dåfortiden med staden Kafarnaum ett flerspråkigt regionalt (fiske)centrum dit viktiga handelsvägar som Via Maris ledde, med grekiska som lingua franca i romarrikets östra del.

Idag har en kyrka byggts över vad som kan ha varit aposteln Petrus hem, och återstoden av en synagoga från det tredje århundradet e. Kr. skulle kunna varit en synagoga som Jesus gick till "som han brukade".

Det är ett genomlyst landskap, med Saligprisningarnas berg som en bergspredikan.

Safed, med Jerusalem, Hebron och Tiberias en av Israels fyra heliga städer, sägs också vara

På Saligprisningarnas berg

Safed, judendomens tredje heligaste stad

Via Dolorosa

Frestelsernas berg

den stad som Jesus åsyftade i sin bergspredikan genom att säga: "En stad uppe på ett berg kan inte döljas."

Denna stad, på en höjd av 800 meter över havet, är den högst belägna staden i Galileen och kan ses från Genesarets sjö.

Söderut är Jeriko (sedan 9 000 f. Kr) Israels äldsta bebodda stad, med Frestelsernas berg i dess närhet och där en gammal sykomor kan leda ens tankar till tullindrivaren Sackaios.

Slutligen passionshistorien, som återgivits i samtliga fyra evangelier, med Getsemane vid foten av Olivberget, och Gamla staden i Jerusalem där alla händelser under detta skeende utspelades inom en kvadratkilometers yta.

En sal för den sista måltiden, och Via Dolorosa fram till Golgata.

Detta, med den förenkling som krävs för en sammanfattande bild av en odelbar helhet.

Varje plats har sitt minne och sitt liv, bildspråk och symboler hjälper oss att se och förstå, och metaforer blir i detta land också händelser grundade på en verklighet.

Referenser:

Matteusevangeliet 17:1-8, 6:6-13, 8:28-34, 6:9-13, 1:18-25, 2:1-12, 5:1-7:28, 5:14, 4:8-11, 26:36-46, 26:26-29, 26:1-75, -27:1-66.

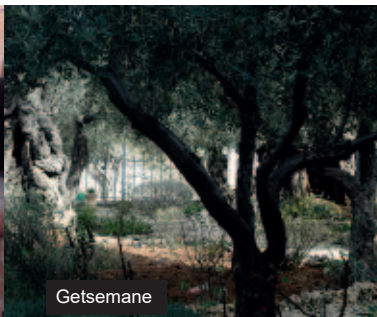
Markusevangeliet 9:2-8, 14:3-9, 5:1-20, 6:30-46, 14:32-42, 14: 22-25, 14:1-72, -15:1-47.

Lukasevangeliet 9:28-36, 10:38-42, 8:26-39, 11:2-4, 10:29-37, 1:26-38, 2:1-20, 19:1-10, 22:39-44, 22:14-23, 22:1-71,-23:1-56.

Johannesevangeliet 5:1-18, 11:1-43, 12:1-11, 18:1-27, 13:2-17, 17:1-26, 18:1-239,19:1-42.

I Betlehem

Getsemane

Kungsfiskare vid Genesarets sjö

Vid Genesarets sjö

I den av Göran Tunström 1978 utgivna romanen *Ökenbrevet* finns en särskild episod i gestaltningens jagform. Det kan vara en sinnebild för ett författarskaps villkor, men är som en del av berättelsen också ett tillfälle då den ungen pojken från Nasaret redan väcker förundran i sin omgivning.

Det handlar till det yttre om en förunderligt vacker fågel, en kungsfiskare – den fågel vi själva fick se då vi kom till stranden av Genesarets sjö en solig januaridag.

Alf Brorson

Och däruppe, rakt ovanför Genesarets sjö, delade vi deras bröd. Åsnor skuttade bland träden, från senapsfälten kom en stark doft av honung och kungsfiskaren, den vackraste av alla fåglar Herren skapat, svirrade över oss som en blågrön sol.

– Den där fågeln, sa Zacharias, den kommer direkt från Herren till oss. Det är därför den är så skygg, därför den håller sig på avstånd från oss. Kan du se den, Elisabeth?

– Nej, Herren tycker nog att jag har fått skåda det jag behöver.

Men hon lät så sorgsen, så jag reste mig och sträckte upp mina händer mot himlen.

Och fågeln flög rakt ner mot mitt pekfinger, satte sig och krökte klorna om det. Jag bar fram den mot Elisabeth, ställde mig på knä:

– Titta, sade jag, se på fjädrarna, se det här vita strecket på vingarna, se på det vita bröstet. Och näbben, så lång och röd den är.

– Fast den är vackrast när den flyger förstås. Och jag sprang med upplyftat finger ut över ängen, fram till det branta stupet ner mot sjön, och där släppte jag den, och den steg med ett ivrigt kvillrande rakt upp mot himlen. Den var som en blixtrande briljant. Men när jag vände mig om satt de alla tysta.

– Släppte jag iväg den för tidigt? Skall jag be den komma tillbaka?

Göran Tunström

Odla med inspiration från Bibeln

Text: Anette Bodinger Larsson Foto: Birgitta Brorson

En del växter som omnämns i Bibeln kan vara svåra att odla i ett nordiskt klimat. Men varför sörja över mulldbärsträd, cypresser och dadelpalmar när vanliga grödor som dill, lök och gurka kan vara början på en alldeles egen biblisk trädgård.

Att anlägga en trädgård med växter som det berättas om i Bibeln kan låta lite överambitiöst. Men faktum är att många bibliska blommor och örter redan är vanligt förekommande i våra rabatter och pallkragar. Dill, lök, prästkrage och vallmo är bara några exempel på växter som omtalas i både gamla och nya testamentet. Dessutom finns det ju växthus, där det går alldeles utmärkt att odla såväl meloner som granatäpplen och vindruvor.

I Bibeln nämns inte minst ett stort antal kryddor. Bland de mer kända är saffran, aloe, balsam, kanel och myrra. Andra exempel är spiskummin, mynta och koriander.

En hel del av bibelns växter är lätta att få tag i, både som frön och som plantor medan andra är mer utmanande att hitta, som "kunskapens träd" till exempel. Historiskt sett har det icke-namngivna trädet som växte i Edens lustgård alltid förknippats med ett äppelträd. Men i dag anser forskarna att äppelträd, på grund av klimatet, inte kan ha odlats i Mellanöstern. Kunskapens träd kan i stället ha varit kvitten, granatäpple, persika, aprikos eller dadel.

Blommor

När det gäller prydnadsväxter är tulpaner, pingstliljor, vallmo och mariatistel några vanliga trädgårdsblommor som nämns i Bibeln. Den vitstrimmiga mariatisteln har en historia för sig. Namnet sägs komma från legenden om hur några droppar

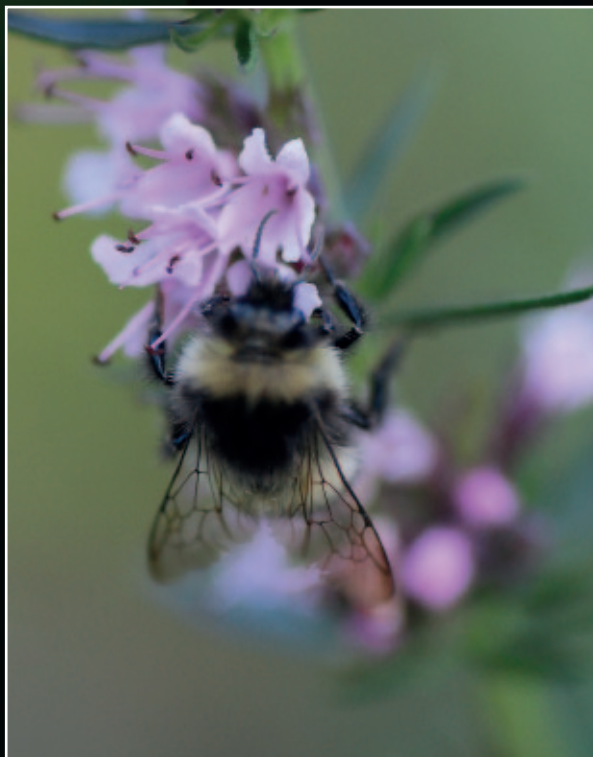
modersmjölk föll på tisteln under den heliga familjens flykt till Egypten.

Om man vill gå lite utanför ramarna i sin bibliska trädgård kan man ju odla växter som visserligen inte omnämns, men har namn med inspiration från Bibeln. Exempel på det är gullviva (jungfru Marie nycklar, förgätmigej (jungfru Maria ögon) och akleja (vår frus handskar).

För den som vill ha inspiration finns det flera kyrkor i Sverige som anlagt bibliska trädgårdar på sina marker. Den mest kända är kanske bibliska trädgården på Stora Hammars kyrkogård som tillhör Höllvikens församling i Skåne. Här har alla växter en biblisk förankring. Antingen är de omnämnda i Bibeln, har fått bibliska namn eller varit nyttoväxter med anknytning till kristen tro och tradition. Med Bibeln i handen kan man genom växtskyltarna leta upp bibeltexter som nämner växten.

Tips

I Fryksände pastorat finns det ingen officiell biblisk trädgård men kyrkogårdarna är kända för sina välsköta rabatter och välkrattade grusgångar. Än är det några månader kvar tills blomsterprakten går att njuta av. Men då finns det böcker att ta till. Inspirationen till den här artikeln är hämtad från *Plantera din trädgård med inspiration från Bibeln* av F. Nigel Hepper, rekommenderas varmt både till Bibel- och trädgårdsintresserade!

Årets sommarblommor

Text Anette Bodinger Larsson Foto: Birgitta Brorson

I sommar är det knölbegonia, snöflinga och isbegonia som kommer att pryda kyrkogårdarna i pastoratet. Totalt ska 13 000 sommarblommor i rött, gult, vitt och laxrosa skapa en vacker inramning till minnena av alla nära och kära.

Även i år blir det begonior i kombination med Bacopa, (vit snöflinga) som kommer att dominera blomprakten på pastoratets kyrkogårdar.

– De här blommorna klarar av väder och vind, trivs bra ihop och frodas fint i våra planteringslådor. Ett vinnande koncept, konstaterar Lars Wikström, chef för kyrkogårdsförvaltningen i Fryksände pastorat.

I balkonglådorna vid församlingshemmet i Torsby ska det planteras fuchsia och nepeta medan amparna kommer att fyllas med surfina,

husarknapp och verbena i färgerna rött, gult och lila. Samma kombination ska pryda blombollen utanför Siris kapell.

Ny magnolia

– Nytt för i år är en stor japansk magnolia som troligen kommer att planteras vid stenmuren, bakom anslagstavlan, vid församlingshemmet i Torsby. Alternativt hamnar den lite längre ner i backen mot kapellet, det beror lite på hur marken ser ut. Vi har även köpt in paradibuskar som ska planteras i

södra terrassen vid kyrkan i Vitsand. En vacker buske som kommer att bära vit-rosa blommor stora delar av sommaren.

Växterna levereras i slutet av maj, sedan följer cirka en veckas intensivt planteringsarbete innan blommorna pryder gravarna.

– Jag ser verkligen fram emot säsongen. Längtan efter att så frön i mina egna planteringslådor kommer redan i januari, fast då är det i ärlighetens namn lite tidigt, säger Lars och skrattar gott.

Traditionen på kyrkogårdarna är stark och en gravblomma ska leva upp till många krav. Den ska tåla regn, skugga och sol, dessutom vara lättskött och blomma hela sommaren.

Foto: Marie Nilsson

Påskcheesecake

Här är ett recept på en riktig god och fräsch cheesecake som passar fint som påsktårta!

INGREDIENSER

15 digestivekex
100 g smör
3 st ägg
1,5 dl strösocker
2 tsk vaniljsocker

200 g färskost
3 dl vispgrädde
1 lime
1 burk lemoncurd
1 förp lättdryck med flädersmak

Gör så här:

Smält smöret i en kastrull och ställ åt sidan. Smula sönder digestivekexen (för hand eller i en matberedare). Blanda smulorna med det smälta smöret och tryck ut smulorna i en springform, klädd med plastfolie i botten.

Knäck äggen och lägg äggulorna i en bunke och äggvitorna i en annan bunke. Håll strösocker och vaniljsocker över äggulorna. Vispa till en ljus, fin och pösigt smet.

Tillsätt färskosten och blanda ner den till en jämn smet. Vispa grädden i en egen bunke, vispa den inte för hårt. Rör därefter ner den vispade grädden i ägg-gulesmeten.

Vispa äggvitorna till ett fast skum, skummet ska vara så fast att man kan vända upp och ner på bunken. Tvätta limen och riv ner skalet fint på ett rivjärn över skummet. Dela limen och pressa ur saften. Rör ner försiktigt med en sked eller slickepott de vispade äggvitorna i bunken med ägg-gulesmeten.

Bred ut fyllningen ovanpå kexbotten och ställ tårtan i frysen i minst 5 timmar eller tills den är genomfrusen. Tina tårtan ca 3 timmar innan den ska serveras. Om man vill äta tårtan halvfrysad räcker det att ta fram den 45 minuter innan servering.

Vid servering, håll över lemoncurd i en bunke och späd ut med koncentrerad fläderdryck, lite i taget så att konsistensen blir lite rinnigare. Håll sedan över lemoncurden på cheesecaken, så mycket som du vill ha.

Dekorera sedan utefter tycke och smak. Här är fågelboet gjort av okokta glasnudlar som är doppade i smält choklad och som sedan fått stelna i frysen

Våra barnkörer har fått namn!

Hur annonserar man bäst medverkan av alla duktiga körbarn? Man kan namnge skola/skolor, klasser och grupper men, ett eget namn är ju mycket roligare. Så nu får ni lägga följande körnamn på minnet!

HIMLAKÖREN Östmarks skola, förskoleklass samt klass 1 och 2. Tisdagar kl. 13-13.30 i skolans matsal.

MÅNKÖREN Holmeskolan, förskoleklass samt klass 1. Ingen plats ledig i dagsläget men det går att ställa sig i kö. Tisdagar kl. 14.30-15 i skolans musiksals.

SOLKÖREN Holmeskolan, klass 2 och 3. Tisdagar kl. 15.15-15.45 i skolans musiksals.

STJÄRNKÖREN Oleby skola, förskoleklass och klass 1, 2 och 3. Onsdagar kl. 13.30-14 i skolans klassrum.

När man växer ur barnkören är man välkommen att ansöka om plats i den populära juniorkören, Soul children.

SOUL CHILDREN Frykensskolan, klass 4-6 samt Östmark, klass 3-5. Torsdagar kl. 15-16 i Fryksände församlingshem.

Den är en del av ett större sammanhang, sprungen ur Oslo Gospel Choir, till att numera utgöra ett nätverk för sjungande barn/ungdomar i hela Sverige, Skandinavien och världen. Precis som i barnkörerna så läggs stor vikt vid barnens behov av rörelse/dans. Speciellt för Soul Children är att vi som medlemmar hämtar en del av vår repertoar ur en befintlig gemensam sångbank med tillhörande koreografi som känns igen i alla Soul Children-körer.

Ledarteamet består av Mia Stenmark, Halle Halvarsson och Hasse Öberg. För mer info maila: rose-marie.stenmark@svenskakyrkan.se.

Fasteaktionen 2022

Geetanjali – och en ständig kamp om liv och död

Text: Sanna Bülow Foto: Jesper Wahlström/ IKON

Hunger och förtvivlad brist på mat är en av pandemins effekter. I ett av världens mest folkrika länder kämpar Geetanjali och Act Svenska kyrkan för att människor ska få äta sig mätta. Det är en kamp mot pandemi, väderlek och destruktivt våld. En kamp som vi kan vinna om vi gör det tillsammans.

– Det handlar om en kamp för att överleva. Jag har sett människor tvingas äta blad och ogräs från skogen, okända svampar de hittat och mangofrön för att inget ville växa. Många människor förgiftades och hela områden drabbades av olika sjukdomar. Jag såg människor dö.

Så berättar hon om vad som driver henne att idag arbeta tillsammans med Act Svenska kyrkan för människors rätt att äta sig mätta, att slippa hunger och att få leva ett värdigt liv.

– Mitt namn är Geetanjali Mohanty. Jag arbetar som Områdessamordnare för organisationen Lutheran world service India Trust. Mina uppdrag är att skapa kontakt, informera och mobilisera människor som lever i extrem utsatthet på landsbygden i distriktet Odisha och i distriktets huvudstad Bhubaneswars många slumområden.

– Jag känner till de hemska effekterna av fattigdom från min uppväxt. De minnen jag har från barndomen driver mig att arbeta för andra människors livssituation idag, så att de aldrig ska behöva uppleva det jag upplevt.

Svår situation

Både klimatförändringar och Covid-pandemin har slagit hårt mot ett av världens folkrikaste länder, Indien. Sedan lång tid tillbaka har jordbrukare i stora delar av Indien haft en svår situation på grund av klimatförändringar och orättvisor. Förstörda eller uteblivna skördar, dåliga socioekonomiska skyddsnät och lagar som begränsar de som inte äger eget land från att ta lån, leder till att många skuldsätter sig hos oseriösa aktörer och hamnar i skuldfällor med få vägar ut. Demonstrationer och konflikter mellan bönder och myndigheter är återkommande i många delar av landet.

Till storstädernas slumområden kommer många människor som migrerar från landsbygden för att få ökad försörjning och ett bättre liv. Tyvärr är risken mycket hög att situationen förvärras och familjer fastnar i slumområden och i allvarlig utsatthet och fattigdom.

– Under pandemins restriktioner med karantän i hemmet förlorade många sina jobb. För att klara sig skar familjer ner

sitt matintag avsevärt. För de flesta i storstadsslummen innebar det ett mål mat om dagen för andra fanns till sist inget att äta, berättar Geetanjali. Hon fortsätter,

– När plötsligt hela Indien stängdes ner, ställde vi om stora delar av arbetet från långsiktiga insatser till mer akut assistans. Främst arbetade vi med att lokalisera gravida kvinnor och mammor och barn, som är de som först riskerar att drabbas av undernäring när de isolerades i sina hem. Vi gav konstantstöd och samordnade familjer att dela sina resurser med dem som hade mindre.

Patriarkal struktur

Ett stort problem i utsatta områden är de patriarkala strukturer som på flera sätt berövar kvinnor och barn tillgång på mat och försörjning, och det utbredda alkoholmissbruket. I städernas slumområden rapporterar kvinnor om hur deras män tar den lilla inkomst som finns och köper alkohol. Behovet av mat, kläder och skolgång för barnen blir lidande.

Men för att långsiktigt komma tillrätta med hungerproblematiken och utsattheten bland de mest sårbara i Indien behövs andra metoder.

– Statens program för matsäkerhet förser människor i riskzonen med fem kilo ris per månad. Programmet når inte alla, mängden räcker inte och det uppfyller inte heller människors behov av näringsintag. Vi behöver mer kreativa, hållbara och praktiska lösningar för att bekämpa hunger och undernäring.

Tillsammans med Geetanjali och flera modiga medarbetare hos LWSIT driver Act Svenska kyrkan kampen för allas rätt att kunna påverka sina egna liv och för att myndigheter ska tillgodose alla människors mänskliga rättigheter. En viktig del i det arbetet är att förse människor med kunskap om sina rättigheter och länka grupper som väljer att organisera sig, med rätt myndighetspersoner.

– Vi ger också yrkesutbildning, främst med fokus på att kvinnor ska kunna bli självförsörjande och på så sätt också bryta beroendet av en kanske våldsam man som inte prioriterar sin familj. Tyvärr är en av våra största utmaningar att få med oss män i engagemanget för att åstadkomma en förändring. Ett stort ansvar hamnar på redan tyngda kvinnor. Det vi ser är glädjande nog att många kvinnor växer och hittar glädje och styrka i att få möjlighet att påverka sin egen och sina barns situation även om uppgiften är svår och stor. De hittar också kraft i varandra, i det systerskap som skapas genom spar- och långrupper och grupper mot våld som kvinnor står för merparten av i våra områden.

Geetanjali själv hittar drivkraft från sin egen bakgrund och berättar om hur viktig en förändring också är för barnen. Hon har själv lyckats bryta cirkeln av fattigdom men till priset av en delvis förlorad barndom.

– Vi hade det väldigt svårt i perioder, men på något sätt gav jag aldrig upp inför vår situation. När mina föräldrar en dag berättade att jag inte längre kunde få gå kvar i skolan kände jag något väckas i mig. Jag vägrade acceptera situationen och började erbjuda läxläsning för de yngre barnen.

På så sätt lyckades jag själv fortsätta betala för min skolgång och efter jag gått ut grundskolan lyckades jag till och med genomföra en kandidatexamen.

Genom stöd från Act Svenska kyrkan har nu den organisation Geetanjali arbetar för möjlighet att erbjuda både viss skolverksamhet och läxhjälp för barn. Det ger hopp på lång sikt och glädje och positiva effekter för barnen i deras liv här och nu.

– Folk behöver utbildning, framtidshopp och kunskap om hur de kan utkräva sin rätt, men det behöver också finnas mat att tillgå på marknaden. Därför är en stor och viktig del i det vi gör att se till att jordbruket moderniseras och att det blir möjligt för människor att försörja sig på det. Vi satsar brett på att förse jordbrukare med nya typer av snabbväxande grödor så att skördar hinner bli mogna mellan kraftigt växlande väderlek av torrperioder och skyfall. Vi arbetar med mer torktåliga sädeslag och landutjämning i bergsområden som drabbas av jordskred vid avskogning, torrperioder och orkaner med översvämningar och störtfloder.

Längst Odishas kustområde i östra Indien drabbar numera upp till fyra orkaner om året som slår sönder både människors odlingar, drömmar och hem.

– Det är en ständig kamp om liv och död. Vi måste återinföra hopp och nya vägar för jordbrukare och vi måste se till att bryta förtrycket och våldet som hindrar kvinnor från att bidra till landets utveckling och framtid. Vi stöttar också det statliga socialförvaltningssystemet genom nätverkande och påverkanskampanjer för att deras satsningar verkligen ska nå de allra mest utsatta.

Geetanjali är hopp personifierad och den kraft att agera som väcktes i henne redan som barn har inte slocknat.

– Genom att vi tillsammans över världen beslutar oss att arbeta för samma sak, delar information, resurser, forskningsresultat, teknik och aktiviteter kan vi gemensamt förbättra livsförutsättningar för människor och bygga samhällen som är både säkra och vackra att leva i.

Act Svenska kyrkan drivs av och tillsammans med människor som Geetanjali, människor som ser hopp i att agera för förändring, ett hopp som groar i tron på alla människors lika värde och i armar som inte slutar utanför vår egen dörr, utan sträcker sig över hela världen.

Vem dömd Jesus till döden?

Text: Hans Öberg Bild: Birgitta Brorson

**”Pinad under Pontius Pilatus”
bekänner vi i den apostoliska
trosbekännelsen, alltså inte dömd
av eller dödad av Pontius Pilatus.
Vem var han, romaren som
överstepräster och de skrift-
lärdade förde Jesus till?**

Pontius Pilatus föddes kanske år 12 före Kristus bland ett folk kallade samniter, som höll till i södra Apenninerna i dagens Italien. Samniterna utkämpade flera krig mot Rom, tills de tvingades acceptera den mäktiga stadens herravälde och inlemmades i romarriket.

Med tiden kom samniterna att assimileras och det gällde även släkten Pontius. Pilatus förfäder tycks ha blivit en del av den romerska armen. Så även Pontius Pilatus som troligtvis fick sitt namn efter det romerska spjutet ”pilum”. Man tror att Pilatus en kort tid före Kristi födelse tjänstgjorde som officer och stred mot bland andra germanerna vid floden Rhen. Men år 26 kom ett sändebud från kejsaren med bud om att Pilatus hade utnämnts till praefectus, ståthållare, över provinsen Judeen. Om det var en befordran eller ett straff kan man ju spekulera om.

Judeen hade varken guld eller andra rikedomar och området var till på köpet en politiskt mycket instabilt. Dock korsades landet av många handelsvägar och var dessutom en buffertzon mot länderna i öster. Pilatus hade sitt residens i Cesarea, vid havet, och det var bara vid de stora högtiderna då mängder av människor samlades i Jerusalem, som han begav sig till judarnas huvudstad med militära förstärkningar för att tjänstgöra som domare och leda trupperna om det skulle uppstå oroligheter.

Och oroligt blev det ofta då Pilatus var en tyrannisk person som bedrev en hård politik mot det ockuperade landet. Bland annat lät han sina trupper rycka in i den heliga staden Jerusalem med fullt synliga fälttecken, med kejsarens bild och den romerska silverörnen – trots att regeringen i Rom hade gett order om att man skulle visa respekt för judarnas religiösa åsikter, som ju innebar bland annat att man mot-satte sig avbildningar. Det judiska folket protesterade och Kejsar Tiberius, som inte ville ha något onödigt bråk, beordrade Pilatus att ta ned bilderna. Pilatus fortsatte sedan att provocera judarna, men flera gånger tvingades han ge efter för dem, på order av kejsaren.

Men Pilatus lät också bygga en vattenledning till Jerusalem, så att staden försågs med vatten från en källa som låg fyra mil bort. Det var i och för sig ett bra initiativ, men pengarna tog han, utan tillstånd, från tempelskatten. Detta resulterade i våldsamma demonstrationer då Pilatus vid någon högtid besökte Jerusalem, och när Pilatus lät sina soldater skingra demonstranterna dödade flera människor.

Så kommer då påsken, ca. år 33, som för evigt kommer att låta Pilatus namn gå till historien. Tidigt på morgonen kommer överstepräster och folkets äldste med ännu en upprorsmakare som enligt dem sa sig vara judarnas kung och Guds son. För att inte bli orena inför högtiden kunde en judiskt troende inte gå in i ett icke judiskt hem så Pilatus måste gå ut till dem. Han lyssnar på anklagelserna och går sen in och försöker förhöra Jesus men han svarar knappt, så Pilatus konstaterar bara att ”Jag kan inte finna något brottsligt hos den här mannen.” Men anklagelserna fortsätter och Pilatus får höra att denne Jesus är från Galileen. Då ser Pilatus en utväg, ett sätt att kanske bli av med problemet? Jesus skickas i till Herodes men han lyckas heller inte förhöra honom utan skickar tillbaka honom till Pilatus.

Så gör ståthållaren sitt nästa försök. Efter som det var sed att frige en fånge till påsk så låter han folket välja mellan upprorsmakaren Barabbas och Jesus. Överstepräster och de äldste ser till att folket kräver Barabbas fri. (Här kan nämnas att Bar-abbas betyder ”faderns son” eller vi kan tolka det som mannens/människans son. I så fall friges alltså människans son för att Guds son dö i hans ställe.)

Det är i den här situationen som, enligt Matteus, Pilatus får en varning av sin hustru om att han ”inte skulle ha med den där rättfärdige mannen att göra.” Det hade hon fått till sig i en dröm. Här kanske det är dags att stanna upp och fundera över varför Pilatus så ihärdigt försöker frige Jesus. Är det bara för att han så intensivt hatar överstepräster och de skriftlärdade och inte vill göra dem till viljes? Kanske, men Pilatus egen tro innehåller ju en mängd gudar som mer eller mindre förklädda kan röra sig bland människor. Ja, till och med få barn med människorna. Här framför honom står nu en man som de säger vara Guds son! Vad händer om han dömer en gudason till döden? Vilken guds vrede riskerar han då att dra över sig själv?

Evangelierna är ju lite röriga under de här dygnet. (Just detta att de inte är samstämmiga är inte något negativt för deras trovärdighet utan ett välkänt faktum bland utredare att så ofta är fallet när vittnen ska berätta om en oförutsedd händelse.)

Men kanske är det nu som soldaterna gör en krans av törne och sätter på hans huvud, och hänger på honom en purpurröd mantel. De hånar och misshandlar honom.

Enligt Johannes så för då Pilatus ut honom klädd på detta sätt till folket och yttrar orden: ”Här är mannen.” Men folket ropade ”korsfäst, korsfäst!” Pilatus försöker igen: ”Ta honom och korsfäst honom själva. Jag finner honom inte skyldig till något.”

Pontius Pilatus låter soldaterna piska Jesus. Det romerska gisslet *horribile flagellum*, bestod av ett handtag med läderremmar med inflettade metall- eller benspetsar. Den som skulle gisslas bands vid en påle och sedan slog man honom från skinkorna upp till nacken. Varför det blev just fyrtio slag (man stoppade vid 39 om man skulle råkat räkna fel.) vet vi inte. Kanske var det en hänvisning till det judiska straffet som beskrivs i 5 Mos 25:1-3.

Inte heller detta blidkar översteprästerna och rådet och till slut kommer argumentet Pilatus kapitulerar för: "Om du släpper honom är du inte kejsarens vän. Den som gör sig till kung sätter sig upp mot kejsaren." Han kunde inte riskera att komma på kant med kejsaren igen. Men han lägger sig inte platt. Matteus berättar att Pilatus tog vatten och sköljde sina händer inför folket och sade: "Jag är oskyldig till den här mannens blod. Detta får bli er sak." Han lägger därmed dödsdomen på dem. Men kan han egentligen göra så när det bara var Rom som fick döma någon till döden? Ja, svaret på frågan "Vem dömde Jesus till döden?" är inte enkel.

Johannes evangelium berättar också om hur Pilatus dikterar vad som ska stå på anslaget på Jesu kors. Det anslag som beskrev brottet som den korsfäste var dömd för. "Jesus från Nasaret, judarnas kung" Är det beskrivning på ett brott?

Att översteprästerna vågade klaga inför Pilatus trots att de stört honom sen gryningen är spännande. Men nu var Pilatus bestämd och svarar: "Vad jag har skrivit, det har jag skrivit." Men vad var hans innersta tro? Det finns en sista ledtråd i Matt 27:62-66 som pekar i en riktning. Det är när översteprästerna och fariséerna återigen går till Pilatus och säger att: "Herre, vi har kommit att tänka på att när den där bedragaren ännu var i livet sade han: 'Efter tre dagar skall jag uppstå. Ge därför order om att graven bevakas under tre dagar, så att inte hans lärjungar kommer och rövar bort honom och sedan säger till folket att han har uppstått från de döda.'" Pilatus svar är fantastiskt: "Ni får en vaktstyrka. Gå och bevakas graven så gott ni kan." "Så gott ni kan!"

Vad hände med ståthållare Pontius Pilatus sen? Hans hårdhet verkar inte ha mattats. År 36 ger han order till sina soldater att meja ner ett stort antal samarier som samlats till gudstjänst på berget Geresim. Men detta blev droppen för kejsaren som avsatte honom och kallade hem honom för att ställas inför rätta. Om han avrättades eller tog sitt liv är oklart. Pilatus hustru, Claudia, kom dock att bli helgonförklarad inom både den Etiopiska och Öst-ortodoxa kyrkan.

Men en fråga hänger kvar: Vad var Pilatus tro? Vad tror du? *Glad Påsk!*

Ett språk som inte talas

Text: Hans Öberg Foto: Birgitta Brorson

Vad är det som gör att man går ner i varv och sänker rösten när man kommer in i en kyrka? Vad är det som gör att man låter blicken vandra runt bland valven när man besöker en katedral? Varför blir så många konfirmander så fnissiga när de knäböjer vid nattvardsbordet för första gången?

Troligtvis finns något där som vi inte kan förklara, något som vi söker, något som berör oss på ett annorlunda sätt. Något som konfirmanderna känner av men inte kan förstå och då blir man osäker och fnissig eller så spelar man tuff och försöker skämta bort det hela.

Att våra kyrkor ser ut som de gör är ju ingen slump. De är fyllda av ett språk som talar till oss på ett annorlunda sätt. Men lär vi oss lyssna med ögonen och fantasin så får vi ett ännu rikare tilltal i våra kyrkor och under våra gudstjänster.

Symbolspråket, som bokstavligen finns inbyggt i våra gudstjänstlokaler, tillhör det där språket som vi ibland tar till när ord inte längre förslår. När det handlar om starka känslor så blir vi människor gärna fysiska. Vi vet inte vad vi ska säga utan klappar någon på kinden i stället eller ger varandra en kram. Vi skulle kunna kalla det symbolhandlingar men i ordets positiva bemärkelse.

Ordet symbol kommer av grekiskans *symbolon* vilket betyder en del av en helhet eller *symbollein* ”att foga samman”. Tänk dig en pusselbit där du genast känner igen en barnboksfigur. Du förstår vad pusslet kommer att föreställa men du vet inte exakt vad bilden kommer att berätta.

På samma sätt är det med symboler i byggnaden, färger, rörelser och handlingar i våra kyrkor och gudstjänster. Det är ett språk som kräver associationer, känsla och tro mer än logiskt tänkande och fakta för att förstå. För att knyta an till tidigare artiklar om ikoner så kan C H Martling citeras när han skriver att de ortodox kristna vet att ”det inte är ett stycke målat trä de vördar, när de kysser och korsar sig inför en Kristusikon. De vet att den föreställde finns i det föreställande, att det synliga rymmer det osynliga och att det eviga finns i det timliga. Det är Kristus själv de möter och vördar och kysser. Men den närvaron kan bara tron ta emot.”

Symbolspråket är nu inget unikt kristet, vi omges av detta tysta språk dagligen. Tänk bara på ett rött hjärta. Ett verkligt hjärta ser inte ut så men symbolen får oss att tänka på de vi har kära och det väcker lyckliga, varma känslor. (Så till vida du inte befinner dig i nöd och ser ett rött hjärta på en dörr, då får du andra associationer.) Det kristna symbolspråket tvingades fram av den förföljelse som de första kristna utsattes för. Bilden av en herde betydde kanske inte så mycket om man inte kände till Jesu liknelse om den gode herden. Ordet för fisk ichtys blev ett så kallat akrostikon där bokstäverna

i ordet blev begynnelsebokstäverna i orden "Jesus Kristus Guds Son, Frälsaren". Så blev fisken ett hemligt tecken som till och med ledde till att de som skulle döpas kallades fiskyngel.

Kyrkan som byggnad

Om vi startar med själva byggnadens symbolik så har många kyrkor än idag samma proportioner som templet i Jerusalem. Kyrkorummet är tre gånger så långt som det är brett och höjden är en och en halv gång bredden. Dessa förhållanden kan vi alltså spåra tillbaka till Salomos tempel. Indelningen av kyrkorummet kommer också där ifrån. Vapenhuset svarar mot templets förhall, långhuset mot det heliga och koret mot det allra heligaste. Därtill kan vi lägga förgårdarna som hos oss kan motsvaras av kyrkogården.

Men våra kyrkor var inga tempel så i de kristna gudstjänst-lokalerna gjordes några viktiga förändringar. Det viktigaste var förlåten, det draperi som hängde mellan det heliga och det allra heligaste i templet. Detta förhänge gick ju sönder "i två delar, uppifrån och ända ner" (Mark 15:38) när Jesus dog på korset. Han dog ju för att vi skulle bli "förlåtna" och därför finns även en markering kvar i våra kyrkor där förlåten

hängde. Några trappsteg eller kanske ett galler på ömsom sida av vägen fram till koret. I många kyrkor hänger också ett triumfkrusefix från taket just här.

Sen har vi det uppenbara faktumet att många av våra kyrkor är byggda som kors men inte nog med det. När Jesus dör på korset så lutar han, enligt traditionen, huvudet mot den botfärdige rövaren på sin högra sida. Därför kan man i många kyrkor finna en svag avvikelse mot norr på kyrkans mittlinje från den punkt där korsarmarna möts och fram till koret. Det kan vara svårt att se om man inte står i kyrktornet och spanar efter takåsen. Men i riktigt stora kyrkor som tex. Uppsala domkyrka syns det tydligt om man står vid västra porten och siktar längs med takkronorna.

Slutligen kan vi också nämna kyrkans symbol som ett skepp. Vi talar ibland om hur många skepp en kyrka har. Fryksände kyrka har två pelarrader och benämns därför som en treskeppig kyrka medan våra övriga kyrkor är enskeppiga. Men varför skepp? En av tankarna kan vara Noas ark som räddade människorna över kaoshavet en annan tanke kan vara vår färd genom livets hav, eller vad är din tanke?

I nästa nummer tar vi upp väderstreck och hur de flesta kyrkor är orienterade.

Krönika

Kerstin Thunberg

Kerstin Thunberg är organisationspsykolog och är ofta verksam inom Svenska kyrkan, Karlstad stift. Hon är bosatt i Kil. Många är de sammanhang och individer Kerstin hjälpt med dina insikter och sin metodik. Siriklockan har nu förmånen att publicera en krönika Kerstin skrivit som handlar om vikten att lyssna.

Det ställs stora krav på ledares förmåga att föra goda samtal i dagens komplexa organisationer. Det är genom samtalen du leder verksamheten. Samtal skapar förändring och bidrar till att ge både dig som ledare och dina medarbetare goda arbetsförutsättningar. Mycket av kulturen ligger i samtalet, det utgör kittet och bygger relationer. Goda samtal är avgörande och ett av de absolut viktigaste verktygen en ledare har. Ju mer vi digitaliseras och ju mer föränderlig tillvaron är desto viktigare blir möten som inkluderar "riktiga" samtal. Retorikexperten Serena Mon de Vienne säger: "Som ledare bör du lägga långrandiga monologer på hyllan. Satsa i stället på en tydlig men lyhörd dialog med medarbetarna. Det är en av nycklarna till framgångsrika samtal på jobbet".

Kommunikation är det ultimata överlevnadsinstrumentet för ledare i dagens organisationer, menar några Harvardforskare. Det är utvecklingen mot mer komplexa sammanhang och organisationer som leder till att det ställs allt högre krav på ledares kommunikativa förmågor. Om detta verkar de flesta vara överens. Samtidigt visar annan forskning att du och jag och andra med oss sällan uppfattar mer än en fjärdedel av vad sändaren vill nå ut med. Mycket förblir så att säga ohört. För att råda bot på svårigheterna att "nå ut" har kursutbud och konsulterbjudanden under lång tid varit stort. Många vill lära ut och många vill lära sig en väl fungerande retorik, konsten att tala för att få andra att lyssna. Eller, som det heter, "tränga igenom" och "nå fram". Men vad menar vi när vi använder begrepp som kommunikativa färdigheter? Vilka färdigheter är det vi egentligen talar om, vad är det vi bör lära mer om?

Jag kommer att tänka på farbror Ingvar. Många skulle säkert säga att han var en god talare. I mina ögon var han mer än så, han var en god berättare. Farbror Ingvar tyckte verkligen om att berätta. Bäst trivdes han i sin berättarroll när han fick sitta lugnt och behagligt tillbakalutad i den stora blå länsfåtöljen i vardagsrummet. Gärna mätt och belåten efter en god och trivsamt söndagsmiddag. Än i dag kan jag erinra mig den behagliga berättarstämning som brukade infinna sig vid dessa tillfällen. Minns att det fanns en skön förväntan i rummet, en förväntan om att få lyssna till något

riktigt intressant. Tiden tycktes stanna för en stund, när vi där och då fick ta del av hans livsvisa reflektioner. Reflektioner som han skickligt band samman till hela och meningsfulla berättelser. Lättsamt berättade, men präglade av djupaste allvar och emellanåt kryddade med insiktsfull humor. Berättelserna hade en kvardröjande effekt, många år efter hans bortgång.

Stoff till berättelserna hämtade han från livet självt. Från 1930-talets uppväxtmiljö på en bondgård i Västergötland. Från alla åren som respekterad och omtyckt domare i olika sammanhang. Men också från den tunga perioden i livet när sjukdom och allt för tidig död överskuggade det mesta andra i tillvaron, den smärtsamma förlusten av den ende sonen. Orden han förmedlade var djupt förankrade i honom som person och gjorde att hans berättelser fick en alldeles särskild tyngd. Några ord, några utsagor, återkom han till oftare än andra. Dessa har dröjt sig kvar i mitt inre, trots att många år har passerat. "Lyssna först, tala sedan", var nog hans absoluta favorituttryck. Farbror Ingvar värdesatte helt klart lyssnandets och det goda samtalets konst. För någon kan det tyckas motsägelsefullt, att mannen som själv älskade rollen som berättare samtidigt talade med sådan inlevelse om värdet av att lyssna – och att föra kloka samtal. Men var han då själv en god lyssnare? Jo, han kunde förvisso konsten att inte bara lyssna utan även höra bortom de sagda orden. Han såg och han hörde vad som försiggick både i det lilla rummet och i tillvaron i stort. Det var kring dessa iakttagelser han byggde sina berättelser, sannolikt ofta efter en egen tids filosoferande. För att själv förstå och få tag i essensen i det uppfattade och det upplevda.

I min roll som organisationspsykolog och forskare har jag i olika sammanhang bett personer att beskriva den ledare de har uppskattat allra mest, dennes kvaliteter. Samma sak återkommer gång efter annan. De anses framför allt vara goda lyssnare som kan föra goda samtal. Få eller ingen nämner att de är goda talare, intressant nog. Något som inte behöver betyda att de saknar den gåvan. Men den nämns inte specifikt. Olika studier visar att det bland annat är konsten att lyssna som utmärker riktigt effektiva ledare. Framstående

ledare är med andra ord även framstående lyssnare. Samtidigt tänker jag att det finns en viktig distinktion mellan att lyssna och att höra. Många är de ledare som vet värdet av att lyssna, men som i slutändan ändå inte har hört vad som förmedlats. Kanske har de inte varit tillräckligt intresserade och därför inte förstått innebörden av de sagda orden. Lyssnandet gör därför ingen större skillnad, omsätts inte i nödvändiga och meningsfulla handlingar. Min erfarenhet är att ett sådant passivt lyssnande dessvärre kan leda till att undergräva såväl tillit som förtroende.

Det många ledare saknar är insikt i att goda samtal med reflektion och eftertanke är det samma som effektiv resursanvändning. Ibland är egenreflektion nödvändig, ibland behöver vi reflektera tillsammans. Utöver själva lyssnandet behöver tid också avsättas för bearbetning. Tid att vaska fram det essentiella och förstå vilken innebörd det kan ha för verksamheten. Tid att tänka nytt och annorlunda, bortom etablerade mönster och vanor. Undvika repetitiva och icke-funktionella beslut och ryggmärgsbeteenden. Jag är övertygad om att ett systematiskt lyssnande, som även inbegriper tid för förståelse och slutsatser, leder till mer förtroendefulla relationer mellan ledare och medarbetare och en mer välfungerande verksamhet.

Men vad menar egentligen de forskare som talar om kommunikation som den "ultimata överlevnadsstrategin"? Jo, de betonar det väsentliga i att använda tid för lyssnande. Men inte minst, att använda tid att tolka signaler och skapa förståelse och mening. De menar att en av ledningens huvuduppgifter är just detta för att därigenom kunna förmedla förståelse och tillräcklig förutsägbarhet i en komplex verklighet. Men grunden för att lyckas med denna uppgift är givetvis att ledaren själv förstår behovet av att utveckla egen förståelse och begriplighet där lyssnandet av naturliga skäl är en vital del. Det är därför viktigt att problematisera och förstå vad som i dagens organisationer är nödvändiga kommunikativa färdigheter. Det handlar om så mycket mer än att tränas i att "tala väl" eller lägga stora resurser på ensidig kommunikation. Väl så viktigt är att utveckla förmågan i lyssnandets konst och låta denna förmåga få bli en del av kulturen.

Gudstjänster i påsk

FRYKSÄNDE

Torsd. 14 april kl. 19.00 *Skärtorsdagen*

SKÄRTORSDAGSMÄSSA

Jonas Bodinger Larsson, Urban Karlsson, Karin Lövestam Öberg. Direktsänds även i närradion 100,6 och 104,1 MHz.

Fred. 15 april kl. 11.00 *Långfredagen*

LÅNGFREDAGSGUDSTJÄNST

Jonas Bodinger Larsson, Mia Stenmark

Lörd. 16 april kl. 23.30 *Påskaftonen*

PÅSKNATTSMÄSSA

Jonas Bodinger Larsson, Urban Karlsson
Karin Lövestam Öberg

Sönd 17 april kl. 11.00 *Påskdagen*

HÖGMÄSSA

Johan Bonander, Urban Karlsson

LEKVATTNET

Torsd. 14 april kl. 16.30 *Skärtorsdagen*

SKÄRTORSDAGSMÄSSA

Johan Bonander, Mia Stenmark

Fred. 15 april kl. 15.00 *Långfredagen*

LÅNGFREDAGSGUDSTJÄNST

i Lekvattnets missionshus. Johan Bonander, Halle Halvarsson

Sönd. 17 april kl. 15.00 *Påskdagen*

MÄSSA

Johan Bonander, Urban Karlsson

Månd. 18 april kl. 15.00 *Annandag påsk*

GUDSTJÄNST Mårbackens skolhus. Karin Jansson

VITSAND

Torsd. 14 april kl. 16.30 *Skärtorsdagen*

SKÄRTORSDAGSMÄSSA

Jonas Bodinger Larsson, Halle Halvarsson

Fred. 15 april kl. 15.00 *Långfredagen*

LÅNGFREDAGSGUDSTJÄNST

Jonas Bodinger Larsson, Mia Stenmark

Sönd. 17 april kl. 15.00 *Påskdagen*

GUDSTJÄNST

Halle Halvarsson, Mia Stenmark. Direktsänds även i närradion 100,6 och 104,1 MHz.

ÖSTMARK

Torsd. 14 april kl. 19.00 *Skärtorsdagen*

SKÄRTORSDAGSMÄSSA

Johan Bonander, Mia Stenmark

Fred. 15 april kl. 11.00 *Långfredagen*

LÅNGFREDAGSGUDSTJÄNST

Johan Bonander, Halle Halvarsson

Sönd. 17 april kl. 11.00 *Påskdagen*

GUDSTJÄNST

Halle Halvarsson, Mia Stenmark

Med reservation för ändringar

LEVA VIDARE

*Har du förlorat en nära anhörig?
Vi erbjuder en samtalsgrupp där sorgen
kan delas med andra.*

Start: Måndagen den 14/3

Tid: Kl. 17.00 varannan måndag

Plats: Fryksände församlingshem

Vi möts vid 6 tillfällen. Max 7 deltagare

Info: Karin Lövestam-Öberg, diakon tel. 0560-272 08

Eva Bonander, diakon tel. 0560-272 09

Anm: Till pastorsexp. tel. 0560-272 00

Deltagandet är kostnadsfritt

Varmt välkommen att vara med!

**Café LITEN & stor öppnar den
7 mars kl. 10.00 - 12.00**

Fryksände Pastorat söker skolungdom för sommararbete på Fryksände, Östmark samt Vitsands kyrkogårdar

Svenska kyrkan
FRYKSÄNDE PASTORAT

Sommarjobben är indelade i tvåveckorsperioder med start vecka 24 t.o.m. vecka 32. Undantag finns i sista perioden vecka 32 som är en veckas arbete. Antalet platser är begränsade.

Period 1: v. 24- 25, 13/6-23/6 **Period 2:** v. 26- 27, 27/6-8/7

Period 3: v. 28- 29, 11/7-22/7 **Period 4:** v. 30- 31, 25/7-5/8

Period 5: v. 32, 8/8-12/8

Arbetet består främst i rensning av rabatter, gräsklippning samt andra på kyrkogården förekommande arbetsuppgifter. Du bör därför inte ha någon allergi mot gräs och annan växtlighet för att arbeta hos oss.

Vi söker dig som är 16 år fyllda. Arbetet är förlagt till 8 timmars arbetsdag måndag-fredag 07.00-16.00. Skicka in namn, personnummer, adress, telefonnummer samt önskemål om period och vilken av kyrkogårdarna du vill arbeta på.

Skicka in din ansökan senast 31 mars till:

Kyrkogårdsförvaltningen Fryksände pastorat
Box 52, 685 22 Torsby

Epost: fryksande.pastorat@svenskakyrkan.se

**Besked lämnas
senast 20 maj!**

Svenska kyrkan
FRYKSÄNDE PASTORAT

Vi söker en präst - kan det vara Du?

Fryksände pastorat ligger i det storslagna och mytomspunna Fryksdalen i Värmland vid norska gränsen. Här finns; grundskolor, gymnasium, akutsjukhus, flygplats, järnvägsstation (Fryksdalsbanan), ett centrum med många butiker och service, ett rikt kulturliv, skidtunnel, badhus, Hovfjällets och Branäs skidanläggningar samt nära till en fantastisk natur som erbjuder rika friluftsupplevelser.

Fryksände pastorat har fyra församlingar med olika traditioner, landsbygd och tätort. Prästrollen som professionsyrke håller vi högt - "frihet under ansvar" med andra ord. I övrigt sedvanliga uppgifter i ett kreativt arbetslag i en generös bygd. Vi är naturligtvis behjälpliga i att lösa bostadsfrågan (och jobb för ev. medflyttande). Körkort erfordras.

Upplysningar om tjänsten lämnas av kyrkoherde Johan Bonander tel. 0560-272 01, johan.bonander@svenskakyrkan.se och kyrkorådets ordförande, Roger Ericsson, 070-693 62 68. Välkommen med Din ansökan till Fryksände pastorat, Box 52, 685 22 Torsby eller via mail: fryksande.pastorat@svenskakyrkan.se senast 15/3 2022.

Fackliga företrädare för Kyrk-A är Alf Dalberg, alf.dalberg@svenskakyrkan.se och för Vision Johannes Fransson, johannes.fransson@svenskakyrkan.se.

Ett alternativ till påskfjädrar

Text och foto: Hans Öberg

Det är inte alltid som våra påskfjädrar är plockade på ett juste sätt. Men det finns ju alternativ. Varför inte använda ull istället. Du kanske till och med har någon fårbonde i närheten där du kan få lite ull och tvätta den själv i såpa.

Allt du behöver är:

- Tvättad vit fårull
- Karamellfärg
- Ättikssprit.
- En glasburk per färg
- En kastrull
- Eventuellt en tygbit

Häll 2-3 dl vatten i varje glasburk. Prova först med en tesked karamellfärg (kan behövas mer) till 2 dl vatten i varje burk. Sen behövs det ½ kapsyl ättikssprit per dl vatten för att få färgen att fästa. Till sist lägger du i ullen och håller vatten i grytan upp till samma nivå som färgbaden har.

Ta en kastrull som rymmer glasburkarna. Lägg gärna i en tygbit i botten på kastrullen så skramlar inte glasburkarna så mycket. Låt grytan sjuda i 20 min. Stäng av värmen och låt allt svalna. Du behöver skölja ullen försiktigt i ljummet vatten tills överskottsfärgen är borta. Låt ullen torka.

Mängden karamellfärg skiljer sig en del beroende på vilken färg det är. Den blå färgen verkar vara starkast medan den gröna blev ljusblå. Vid andra försöket dubblades mängden färg och skillnaden syns förhoppningsvis på bilden.

Dekorera ditt påskris på ett juste sätt.

Lycka till och Glad Påsk!

Nyfiken på: Diakonen och stensamlaren Eva Bonander

Text och foto: Anette Bodinger Larsson

Eva Bonander har arbetat som diakon i Fryksände sedan 2006. Många har mött henne i kyrkliga sammanhang eller i rollen som hejande mamma vid sidan av fotbollsplanen. Men utanför jobb och familj, vem är hon då?

– Ett stort intresse är litteratur och jag har alltid flera böcker på gång samtidigt. Nu senast läste jag, efter tips från en församlingsbo, *Ängels lek*, som är andra boken i en trilogi av Carlos Ruiz Zafóns, Jag har försökt att hitta den tredje, *Himlens fånge*, som ljudbok men inte lyckats så nu har jag bestämt mig för att låna pappersboken. Yngste sonen har också läst de två första böckerna i serien så nu blir det hemmagjord ljudbok i form av högläsning!

Att läsa högt ligger inte så långt från Evas uppdrag som radiopratare. En gång i veckan hörs hon i Tisdagsstudion som är en del av Fryksändes pastorats närradio. Allra mest gillar hon dock att sjunga.

– Det har jag gjort sedan jag var liten, både i kör och lite mer solokvist. Jag tycker om att sjunga alltifrån visor till traditionell jazz och psalmer.

Eva berättar att hon under senare år mest sjungit i jobbet, men i takt med att hennes barn vuxit upp och blivit stora har även fritiden blivit större.

– Jag funderar skarpt på att ta upp körsången igen.

Till saken hör att Eva har en djup, fyllig och mycket vacker sångröst som skulle förgylla vilket jazzband som helst. Att stå längst fram har dock aldrig varit hennes melodi.

– Nja, förr var jag nog lite för blyg och ville framför allt inte förstöra för resten av kören ifall jag skulle råka sjunga fel. Det är lättare att sjunga ensam inför publik, då drabbar all eventuell falsksång bara mig själv, säger Eva och skrattar gott.

EVA BONANDER, DIAKON

Bor: I Östmark

Familj: Man, fyra barn, ett bonusbarn, två bonusbarnbarn och hunden Bosse

Senast lästa bok: Ulrika Knutsons biografi om Elin Wägner

Lagar helst en fredagskväll: Något från det indiska köket

Tittar på: Masterchef Australia

Stensamlare

Ett annat lite mer udda intresse är stensamling.

– Jag har samlat stenar sedan jag var liten. Vi bodde nära en sjö och jag älskade att strosa längs strandkanten, leta stenar, studera deras mönster och fantisera kring vad de varit med om. Jag tyckte att jag kunde se hela universum i en sten.

Det är ett tema som återfinns i den store poeten Williams Blakes diktning. ”Att se världen i ett sandkorn, och himlen i en vild blomma” är en av hans mest kända strofer. Blakes stora budskap är att fantasin och inbillningskraften är det som gör människan till människa. Det här var Eva förstas omedveten om som barn, men bakgrunden till hennes intresse för stenar, och att hon fortsatt samla i vuxen ålder, kan fångas i den dikten.

– Hela huset är fullt med stenar. Och även om jag inte längre vet exakt var jag hittat varje sten, väcker de minnen och känslor från olika platser jag befunnit mig på i livet.

Älskar vatten

Till saken hör också att Eva inte bara håller sig på stranden. Hon fullkomligt älskar vatten, helst bräckt som i Östersjön, men all väta som går att simma i fungerar. Vintertid är det badhuset i Torsby som gäller.

– Jag simmar i bästa fall fyra gånger i veckan. Det är en underbar motionsform som gör gott för både kropp och själ, så fort jag kommer ner i vattnet åker mungiporna upp. Bättre än vilket lyckopiller som helst, fastslår Eva.

Döpta**FRYKSÄNDE**

20/11 Noah Larsson
27/11 Olle Hertzberg
4/12 Othilia Paulsson
4/12 Vidar Aronson
18/12 Kian Norman
15/1 Olivia Nygårds
22/1 Einar Kvarnlöf

LEKVATTNET

13/11 Stella Gustafsson

VITSAND

11/12 Leija Westh

Avlidna**FRYKSÄNDE**

18/10 Sören Jonsson 84 år
19/10 Kenth Svensson 57 år
26/10 Margit Frykestig 98 år
27/10 Lennart Olsson 75 år
2/11 Aron Sten 94 år
11/11 Christer Lundgren 62 år
15/11 Sven Axelsson 88 år
23/11 Folke Brunzell 93 år
23/11 Ove Larsson 81 år
27/11 Birgitta Olsson 77 år
3/12 Bengt-Inge Jönsson 79 år
4/12 Hasse Mattsson 59 år
4/12 Anette Jönsson 77 år
5/12 Maja Persson 96 år
5/12 Hans Johannesson 55 år
12/12 Monica Fridlund 82 år
12/12 Inger Olsson 85 år
18/12 Oskar Persson 93 år
25/12 Morgan Olsson 70 år
25/12 Elly Henriksson 94 år
28/12 Erling Olsson 87 år
10/1 Gustaf Nilsson 93 år
10/1 Carin Jonsson 102 år
15/1 John Johansson 49 år
16/1 Stig Nordqvist 78 år
19/1 Bosse Johansson 73 år
26/1 Ann Karlsson 72 år
28/1 Inga Persson 93 år

Avlidna**LEKVATTNET**

12/11 Vidar Nordkvist 87 år
11/12 Hasse Keck 75 år
15/12 Irene Olsson 73 år

VITSAND

22/12 Eva Persson 94 år

ÖSTMARK

29/11 Svea Kneppen 93 år
3/12 Inga-Lill Nilsson 81 år
10/12 Anne-Lie Nilsson 68 år
12/12 Melvin Jonsson 94 år
19/12 Sten Forsman 72 år
15/1 Göte Johansson 85 år
20/1 Ivan Mattsson 91 år

Vigda**FRYKSÄNDE**

31/12 Anna-Lena Halvardsson och Jan Johansson

PASTORSEXPEDITION 272 00

Besöksadress: Kyrkogatan 26
Postadress: Box 52, 685 22 Torsby
E-post: fryksande.pastorat@svenskakyrkan.se
Hemsida: www.fryksandepastorat.se
Öppet: mån-tis 10-12, ons-tors 10-12, 13-15

KYRKOHERDE

Johan Bonander 272 01
Tjänstebostad, Östmarks prästgård 272 05

KOMMINISTRAR

Jonas Bodinger Larsson 272 17
Karin Jansson 272 02, 070-280 71 94

DIAKONER

Eva Bonander 272 09
Karin Lövestam-Öberg 272 08
Inger Hjalmarsson 272 06

FÖRSAMLINGSPEDAGOG

Hans Öberg 272 18

MUSIKER

Urban Karlsson 272 10
Mia Stenmark 272 11
Anders Halle Halvarsson 272 12

INFORMATÖR

Birgitta Brorson 272 04

KYRKOFÖRVALTNING

Elisabeth Johnsson, kyrkokamrer 272 14
Marie Nilsson, kyrkokamrersassistent 272 03

KYRKOGRÅDSFÖRVALTNING

Lars Wikström, kyrkogårdschef 272 07
Lars Olsson, vice kyrkogårdschef 272 25
Fryksände, Lars Wikström 272 07
Lekvattnet, Lars Olsson 272 25
Vitsand, Roland Nilsson 272 23
Östmark, Stig Norman 272 24

KYRKVAKTMÄSTARE

Lisbeth Kanth 272 13
Jörgen Klockars 272 19

FRYKSÄNDE FÖRSAMLINGSCHEM

Anna-Lena Yderstig, kyrkoskrivare 272 28
Anna-Karin Jönsson, församlingsvärdinna 272 15
Annamaj Carlsson, lokalvärdare 272 26
Marita Bergström, administration 272 27

BLOMSTERFONDER

Fryksände, pastorsexpeditionen 272 00
eller via hemsidan www.fryksandepastorat.se
Lekvattnet, Anders Nilsson 500 28, 070-670 97 20
Vitsand, Arnold Mattsson 070-547 29 44
Östmark, Maj-Lis Haglund 210 09

KYRKORÅDETS ORDFÖRANDE

Fryksände pastorat, Roger Ericsson 070-693 62 68

FÖRSAMLINGSRÅDETS ORDFÖRANDE

Fryksände, Torbjörn Jansson 070-561 97 76
Lekvattnet, Inga-Britt Keck Karlsson 520 50
Vitsand, Thore Jonsson 070-511 84 38
Östmark, Ingela Högfeldt 070-520 38 87